

PRITARTA
Vilniaus rajono savivaldybės mero
2025 m. birželio 5 d.
potvarkiu Nr. M22-2501(2.1 E)

SUDERINTA
Vilniaus r. Avižienių vaikų lopšelio-darželio
tarybos 2025 m. balandžio 8 d.
posėdžio protokolu Nr. DTP-2

PATVIRTINTA
Vilniaus r. Avižienių vaikų lopšelio-darželio
direktoriaus 2025 m. birželio 5 d.
įsakymu Nr. V-50

**VILNIAUS R. AVIŽIENIŲ VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

„VAIKYSTĖS TAKELIU“

Avižieniai, 2025 m.

TURINYS

I SKYRIUS	3
BENDROSIOS NUOSTATOS.....	3
1.1. Mūsų požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si).....	3
1.2. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės.....	4
1.3. Vaikai ir jų poreikiai.....	5
1.4. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai.....	7
1.5. Regiono ypatumai ir mokyklos savitumas.....	7
II SKYRIUS	8
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI.....	8
III SKYRIUS	9
TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI.....	9
IV SKYRIUS	11
UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS.....	11
4.1. Pedagoginės strategijos, ugdymo organizavimo formos, ugdymo(si) kontekstai.....	28
V SKYRIUS	30
VAIKŲ UGDYMOSI PAŽANGA, UGDYMOSI TĖSTINUMAS.....	30

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Mūsų požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)

Vilniaus r. Avižienių vaikų lopšelyje-darželyje (toliau – „Lopšelis-darželis“) teikiamas kokybiškas ugdymas, orientuotas į kiekvieno vaiko pažangą, saviraišką ir individualius poreikius. Organizuojamas darnus ugdymo procesas, užtikrinantis visapusišką vaikų raidą ir jų gebėjimų ugdymą per patirtines veiklas. Įgyvendinamas įtraukiojo ugdymo modelis, sudarant palankias sąlygas įvairių poreikių vaikams. Siekiant užtikrinti vaikų gerovę, kuriama saugi, estetiška ir pažinimą skatinanti aplinka, kurioje vaikai gali tyrinėti, mokytis ir augti. Aktyviai skatinamas daugiakultūrinės bendruomenės bendradarbiavimas, organizuojant bendrus renginius ir projektus. Mokytojai dirbantys pagal ikimokyklinio ugdymo programą (toliau – Mokytojas) ugdymo procese taiko inovatyvius metodus, atliepiančius šiuolaikinius ugdymo poreikius. Daug dėmesio skiriama sveikos gyvensenos nuostatų formavimui, skatinant fizinį aktyvumą ir sveiką gyvenseną. Stiprinama bendruomenės partnerystė, siekiant užtikrinti vientisą ir kryptingą vaikų ugdymąsi. Vaikai dalyvauja kūrybinėse, sportinėse ir gamtamokslinėse veiklose, lavindami savo gebėjimus ir atrandant mokymosi džiaugsmą. „Lopšelis-darželis“ siekia ugdyti atsakingus, empatiškus ir savimi pasitikinčius vaikus, pasiruošusius sėkmingai žengti į tolimesnį mokymosi etapą.

Prioritetinės veiklos kryptys:

- vaiko sveikatos saugojimas ir stiprinimas;
- darbuotojų profesionalumo ir kompetencijos tobulinimas, diegiant inovatyvias idėjas ir ugdymo metodus;
- mokytojų ir tėvų partnerystės užtikrinimas, tėvų informavimo ir švietimo stiprinimas;
- darželio materialinės bazės gerinimas ir atnaujinimas.

„Lopšelis-darželis“ unikalus tuo, kad ugdymo procesą grindžiame humanizmo ir žaidimo teorijomis. Kiekvienas vaikas čia laikomas savita, vertinga asmenybe, kurios ugdymas vyksta per patirtį, kūrybą ir aktyvią veiklą. Humanistinė pedagogikos teorija leidžia mums kurti aplinką, kurioje vaikas jaučiasi saugus, priimtas ir skatinamas augti. Siekiame ugdyti teigiamą savęs vertinimą, atvirumą naujai patirčiai, gebėjimą įvardyti ir valdyti savo jausmus bei veiksmus. Siekiame ugdyti vaikų gebėjimą stebėti, klausti ir tyrinėti, taip pat skatinti juos naudoti turimą informaciją sprendžiant kasdienes problemas. Skatiname mokymąsi per patirtį, bendradarbiavimą ir savarankišką problemų sprendimą, suteikiame galimybę vaikams mokytis savo tempu. Žaidimo teorija yra mūsų ugdymo pagrindas, nes per žaidimą vaikai natūraliai juda, bendrauja, tyrinėja ir mokosi pažinti pasaulį. Žaidimas nėra tik laisvalaikio praleidimo būdas – jis yra esminė ugdymo dalis, per kurią vaikai lavina kalbą, vaizduotę, socialinius įgūdžius ir pažintinius gebėjimus. Žaisdami vaikai mokosi spręsti

problemas, kurti, bendradarbiauti ir įgyti naujų patirčių. Kiekviena ugdomoji veikla susiejama su žaidimu, kad mokymasis vyktų natūraliai, džiaugsmingai ir motyvuojančiai.

Vadovaudamiesi minėtomis teorijomis integruojame universalaus dizaino mokymuisi (UDM) principus, užtikrindami, kad ugdymas būtų prieinamas ir tinkamas visiems vaikams, nepriklausomai nuo jų poreikių ir gebėjimų kuriame įvairias ugdymo aplinkas ir kontekstus, kad būtų skatinama vaiko pažanga ir sėkmingas mokymasis įvairiose situacijose, prisitaikant prie individualių poreikių.

1.2. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

1 pav. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis pamatinėmis vertybėmis (1 pav.):

- vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;
- vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;
- saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

- lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;
- lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;
- pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;
- bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;
- kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją, pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

1.3. Vaikai ir jų poreikiai

Mūsų „Lopšelyje-darželyje“ ugdomi 2–5(6) metų vaikai, turintys skirtingą socialinę, kultūrinę, ekonominę ir asmeninę patirtį. 2–3 metų vaikai skatinami tyrinėti aplinką ir plėtoti kalbos, motorikos bei kūrybiškumo įgūdžius, naudojant žaidimus, meninę veiklą ir įvairias pažintines veiklas. 5–6 metų vaikai gilina žinias, lavina pažintinius, socialinius ir emocinius gebėjimus, siekdami kurti savo idėjas ir sprendimus, aktyviai bendradarbiauti su kitais. Vaikų ugdymas grindžiamas individualiais jų poreikiais (2 pav.), užtikrinant pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir jų nuolatinį turtinimą, tokių kaip:

- žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, Mokytojai padeda vaikams ugdyti žaidimo gebėjimus;
- saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus, rūpinamasi ne tik jų saugumo užtikrinimu, bet ir siekiama, atsižvelgiant į jų galias, įtraukti juos į rūpinimąsi savo ir kitų saugumu.

- draugysčių poreikis – vaikui svarbu jaustis priimtam, patirti bendrumą, lygiavertiškumą, kitų paramą ir artumą, turėti vieną ar kelis artimesnius draugus. Todėl kuriama ugdymo(si) aplinka, kuri skatina vaikus tyrinėti, atrasti, būti kartu ir veikti drauge.
- komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis, verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis (pvz. mimika, judesiu, piešiniu). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;
- pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, kurti ir išbandyti, džiaugtis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikyti ugdymo(si) procese įgytas patirtis, vaikai kuria savo supratimą apie pasaulį;
- kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos spontaniškų ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesus, gabumus ir auginti savitą raiškos stilių;
- unikalūs kiekvieno vaiko poreikiai (pvz. specialieji ugdymosi poreikiai).

2 pav. Vaiko poreikiai

1.4. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Tėvai ir vaikai ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje kuria bendrą, saugią ir kūrybišką aplinką, kurioje vaikų smalsumas, ugdymas ir augimas sutampa su tėvų rūpesčiu ir įsitraukimu. Vienas svarbiausių „Lopšelio-darželio“ siekių – užtikrinti sąveiką tarp Mokytojo, vaiko ir šeimos. Tėvai (globėjai) ir Mokytojai drauge kuria jaukią, saugią ir vaiko poreikius atliepiančią aplinką, kurioje jis auga, mokosi, kuria, atranda pasaulį. Patyrimai suteikia jo vystymui(si) kryptį, lemia ugdymo kokybę. Šeimos dalyvavimas įstaigos gyvenime tiesiogiai prisideda prie vaikų pasiekimų, didina motyvaciją, savivertę ir skatina tinkamas elgesio išraiškas.

Mokytojai įvairiomis bendravimo ir bendradarbiavimo priemonėmis siekia įtraukti tėvus dalyvauti „Lopšelio-darželio“ gyvenime. Tėvai (globėjai) skatinami domėtis ugdymo procesu, kviečiami dalyvauti šventėse, išvykose, projektuose. Organizuojamas tėvų švietimas, kuris padeda jiems geriau suprasti savo vaiką ir jo raidos ypatumus. „Lopšelių-darželių“ ir šeimą sieja bendras tikslas – vaiko gerovė. „Lopšelyje-darželyje“ rūpinamasi vaikų emocine ir socialine gerove, ugdomas vaikų savarankiškumas, kūrybiškumas bei kritinis mąstymas. „Lopšelyje-darželyje“ vykdomas įsivertinimas padeda nuolat tobulinti ugdymo procesą ir atliepti vaikų bei bendruomenės poreikius. Bendravimui naudojamas elektroninis dienynas, pokalbiai bendrų susirinkimų metu, individualūs pokalbiai, vaikų darbų parodos, tėvų bendruomenės klubas.

1.5. Regiono ypatumai ir mokyklos savitumas

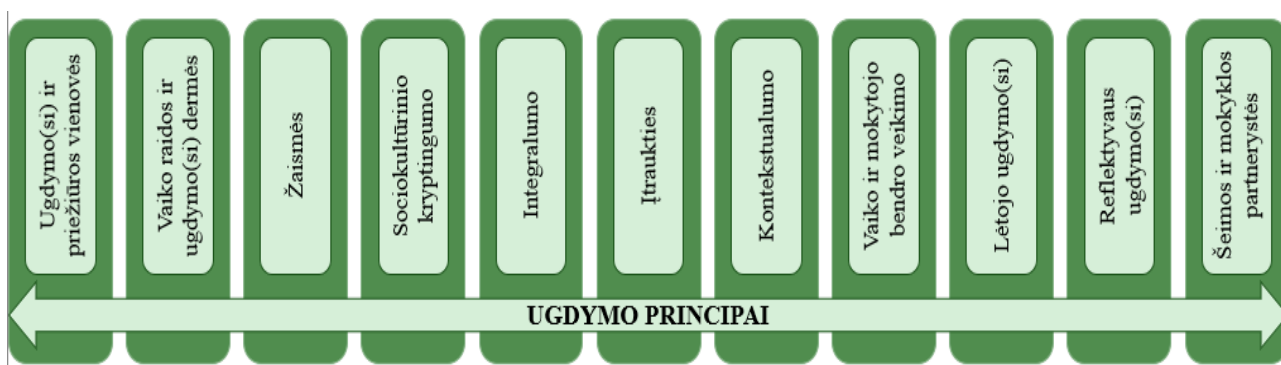
Avižienių kaimas yra Vilniaus rajono Avižienių seniūnijos centras, esantis šalia Vilniaus, išsiskiriantis savo istorine sodininkystės tradicija, demografiniu augimu. Netoli darželio veikia Avižienių gimnazija, seniūnija, paštas. Dauguma Avižienių šeimų yra jaunos, aktyvios, reiklios, bendradarbiaujančios su Mokytojais, įstaigos administracija.

„Lopšelio-darželio“ išskirtinumas - dvikalbė, daugiakultūrinė aplinka. „Lopšelis-darželis“ ugdymą organizuoja lietuvių ir lenkų kalbomis. Sudarytos galimybės plėtoti ir puoselėti savo kultūrą, išsaugoti ir tęsti tradicijas. Atsižvelgiant į įstaigos savitumą, šventės bei renginiai organizuojami dvejomis kalbomis. Kurdami ir įgyvendindami ugdymo kaitos projektus įgijome drąsos ir demokratinio, komandinio darbo įgūdžių. Pelnėme Avižienių bendruomenės bei ugdytinių tėvų (globėjų) pasitikėjimą. Mūsų ugdytiniai dažniausiai po „Lopšelio-darželio“ keliauja į Avižienių gimnazijos priešmokyklinės klases. Mokytojai itin kūrybingai parengia vaikų ir tėvelių šventes, puoselėjamos Lietuvos ir regiono tradicijos. Šalia „Lopšelio-darželio“ gražus Avižienių piliakalnis, natūralios pievų ir miško ekosistemos, todėl visos sąlygos vaikus ugdyti natūralioje aplinkoje. Ugdymo(si) procese integruojamos STEAM (mokslas, technologijos, inžinerija, menai ir

matematika) veiklos, kurios skatina vaikų kūrybiškumą, problemų sprendimą ir kritinį mąstymą, užtikrinant, kad ugdymo procesas būtų pritaikytas vaikų natūraliems tyrinėjimo instinktais. „Lopšelyje-darželyje“ kūrybiškumas išskiriamas kaip pagrindinė vaiko auginama galia. Ugdytiniai skatinami mokytis per tiesioginę patirtį, eksperimentuoti ir bendradarbiauti su bendraamžiais, kas leidžia jiems geriau suprasti pasaulį, lavinti problemų sprendimo įgūdžius ir kurti tvirtą pagrindą savo asmeniniam augimui bei visapusiškam potencialo išlaisvinimui.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

3 pav. Ikimokyklinio ugdymo principai

Ikimokyklinio ugdymo programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais (3 pav.), užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

1. ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalais, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);
2. vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;
3. žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;
4. sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;

5. integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;

6. įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

7. kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

8. vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

9. lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

10. reflekttyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

11. šeimos ir „Lopšelio-darželio“ partnerystės principas. „Lopšelis-darželis“ ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir „Lopšelio-darželio“ darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III SKYRIUS

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

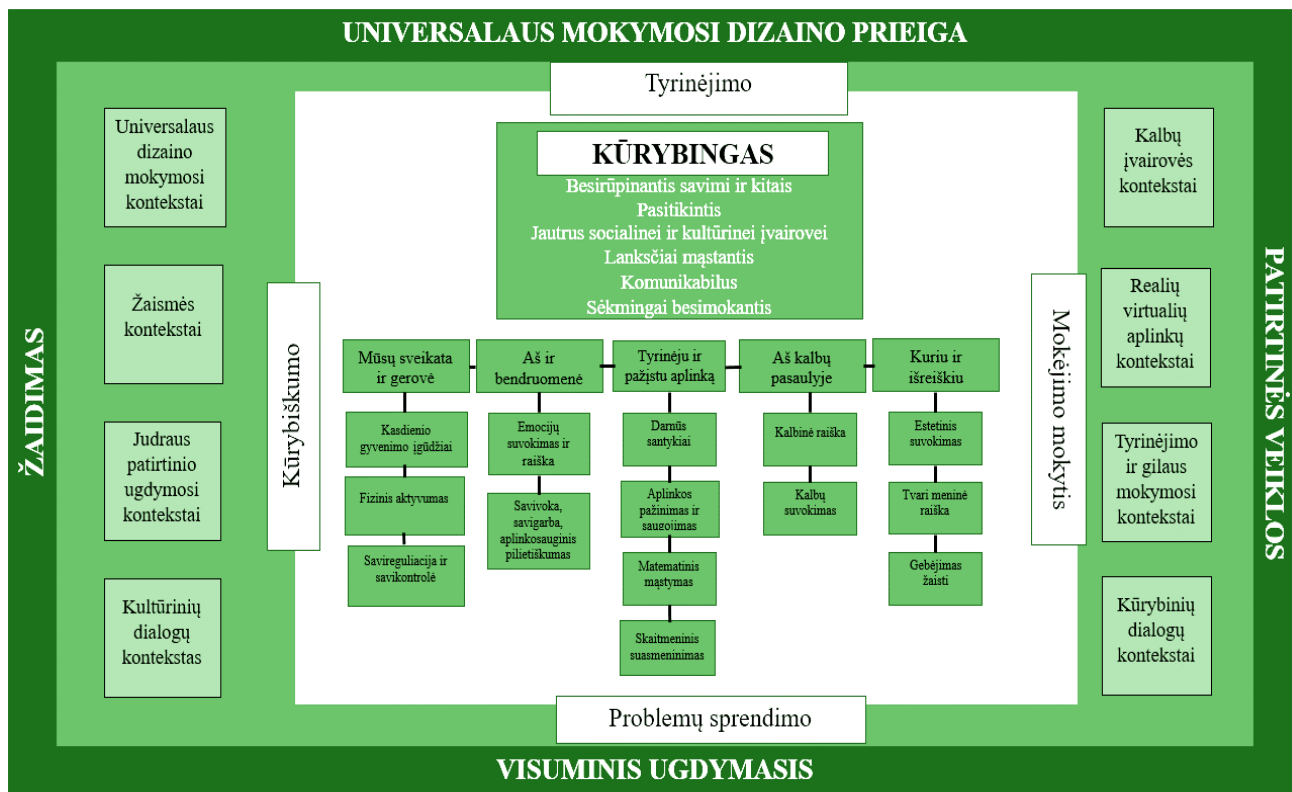
Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

1. ugdyti vaikų pasitikėjimą savimi ir pozityvų savęs vertinimą, sudarant sąlygas savarankiškai priimti sprendimus, išreikšti nuomonę ir pasirinkti veiklas;

2. skatinti rūpinimąsi savimi ir kitais, įtraukiant vaikus į kasdienės savitvarkos, pagalbos draugui bei bendruomenines veiklas;

3. plėtoti vaikų kultūrinį ir socialinį jautrumą, supažindinant su skirtingomis kultūromis, tradicijomis ir skatinti pagarbų bendravimą;
4. lavinti vaikų problemų sprendimo įgūdžius, įtraukiant juos į tyrinėjimo, eksperimentavimo ir sprendimų paieškos veiklas, skatinančias kritinį mąstymą ir savarankiškumą;
5. skatinti vaikų kūrybiškumą, suteikiant erdvės saviraiškai per meninę, muzikinę, judesio ir vaidybos veiklą;
6. formuoti vaikų mokymosi pradmenis, skatinant domėtis aplinka, kelti klausimus, tyrinėti, ieškoti atsakymų per žaidybines ir kasdienę patirtį.

4 pav. Vilniaus r. Avižienių vaikų lopšelio-darželio konceptualus modelis

Konceptualaus ugdymo programos modelio (4 pav.) centre yra vaikas – unikali asmenybė, kuri auga, tyrinėja, kuria ir mokosi savo ritmu. Šis modelis grindžiamas visuminiu ugdymu(si), kai visos vaiko galios ugdamos nuosekliai ir darniai, per jam prasmingas veiklas. Viena iš išskirtinių mūsų „Lopšelio-darželio“ ugdomų galių – kūrybingas vaikas, gebantis mąstyti savitai, drąsiai išreikšti idėjas, spręsti problemas ir priimti naujus sprendimus. Visos vaiko galios ugdamos per penkias ugdymosi sritis ir 18 pasiekimų sričių. Mokytojas, kuria kontekstus, kurie įtraukia, sudomina ir atliepia vaiko poreikius bei interesus. Organizuodamas ugdomąją veiklą, jis siekia, kad kiekviena diena būtų pilna atradimų, kūrybos, bendravimo ir laisvo žaidimo. Taip stiprinamos vaiko galios, o ypač jo kūrybiškumas, leidžiantis drąsiai veikti ir džiaugtis savo augimu. Ugdymo(si) rezultatai – tai vaikų pasiekimai, kurie nuosekliai formuojasi ir stiprėja jų raidos bei ugdymosi procese: vertybinės nuostatos, žinios, supratimas ir gebėjimai. Kiekviena kokybiškai įgyvendinama ugdymo sritis

prisideda prie visų šių pasiekimų plėtojimo. Įstaigoje susitarta pasiekimus suskirstyti į stambesnius blokus pagal 5 ugdymo sritis, siejant su vaiko galiomis ir akcentuojant kūrybiškai besimokančio vaiko ugdymą.

IV SKYRIUS

UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) turinys sudarytas remiantis „Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis“. Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindą sudaro:

- visuminis ugdymas, kuris apima vaiko fizinių, emocinių, pažintinių, socialinių ir kūrybinių galių plėtojimą per pagrindines ugdymo sritis ir jų pasiekimų sritis. Visuminis ugdymas(sis) sudaro sąlygas vaikui augti kaip atsakingai, kūrybiškai ir savarankiškai asmenybei, gebančiai prisitaikyti prie aplinkos ir toliau mokytis visą gyvenimą;
- universalus dizainas mokymuisi (UDM) tai požiūris, kuriuo siekiama sukurti lanksčią, visiems prieinamą ugdymosi aplinką, pritaikytą skirtingiems vaikų gebėjimams, poreikiams ir mokymosi stiliams;
- vaiko žaidimas tai natūralus ir pagrindinis vaikų veiklos būdas, per kurį jie mokosi, tyrinėja pasaulį, ugdo socialinius, emocinius ir pažintinius gebėjimus;
- patirtinė veikla, kai vaikas tiesiogiai patiria, tyrinėja, eksperimentuoja ir reflektuoja. Tokia veikla apima sensorinį patyrimą, kūrybines užduotis, gamtos tyrinėjimą, socialines interakcijas ir kt.

Ikimokyklinio ugdymo turinys kuriamas atsižvelgiant į tai, ką vaikas turėtų pasiekti tam tikrame raidos tarpsnyje, kartu siekiant atliepti jo individualius poreikius ir stiprinti savitą ugdymosi kelią. Pasiekimai grupuojami pagal vaiko galias, kurios nuosekliai ugdomos per penkias visuminio ugdymo sritis. Kiekvienoje srityje apibrėžiami pasiekimai, gebėjimai, vertybės ir pateikiamos ugdymo gairės vaiko požiūriu – tai padeda kurti prasmingą ir vaikui artimą ugdymo(si) turinį. Ypatingas dėmesys skiriamas kūrybiškumui, kuris pasireiškia vaiko gebėjimu spontaniškai žaisti, savitai mąstyti, kurti, improvizuoti, laisvai reikšti jausmus ir mintis per įvairias raiškos formas. Technologijų integravimas stiprina vaikų motyvaciją, padeda plėtoti mąstymą ir leidžia įgytas patirtis taikyti žaidimuose.

Vaikų ugdymas(is) vyksta „Lopšelio-darželio“ vidaus ir lauko aplinkose, taip pat už įstaigos ribų – muziejuose, bibliotekose ir kitose edukacinėse erdvėse, kuriose vaikams suteikiama galimybė tyrinėti, eksperimentuoti, tobulėti, įtvirtinti žinias ir įgyti daugiau savarankiškumo ir praktinės patirties. Tai konstravimo, vaidmenų žaidimo, žaislų ir žaidimų, meno, bibliotekos, tyrinėjimo, muzikos, poilsio, STEAM ir relaksacinė erdvė specialiųjų poreikių vaikams. Visos šios erdvės

apgalvotai išdėstytos grupėje ir parinktos priemonės atliepiančios kiekvieno vaiko poreikius. *Konstravimo erdvė* – tai erdvė, kurioje vaikai gali rinktis iš įvairių priemonių (pvz. lego, kubeliai, kaladėlės). *Vaidmenų žaidimo erdvė* – šioje erdvėje yra įkurtas namų kampelis su reikiamomis priemonėmis (pvz. virtuvė, stalas, kėdės, lėkštės, puodeliai, samčiai). *Žaislų ir žaidimo erdvė* – kurioje vaikai dėlioja dėlionės, žaidžia įvairius stalo žaidimus. *Meno erdvė* – čia vaikai gali tapyti, piešti, spalvinti, klijuoti, naudoti virtualios realybės akinius. *Bibliotekos erdvė* – joje yra minkštas kilimas, įvairios knygos. *Tyrinėjimo erdvė* – aprūpinta tyrinėjimui skirtomis priemonėmis (pvz. svarstyklėmis, lupomis, pipetėmis, mikroskopu, gaubliu). *Muzikos erdvė* – šioje erdvėje vaikai gali tyrinėti instrumentus (pvz. būgnelius, pianiną, metalofoną, armonikėlę). Taip pat gali klausytis muzikos per magnetofoną. *Maisto gamybos erdvė* – virtuvėlėje yra būtinos priemonės paprastiems patiekalams gaminti. *Poilsio erdvė* – skirta vaikų emociniam ir fiziniam atsipalaidavimui. Tai saugi ir rami vieta, kur vaikai gali pailsėti, pabūti vieni, atgauti jėgas po aktyvios veiklos ar stiprių emocijų. Nusiramino nameliuose vaikai mokosi atpažinti savo poreikius, nusiraminti, susitelkti į save. Tokia erdvė padeda kurti jaukią, vaikui palankią aplinką, stiprina jo emocinį saugumą ir savireguliacijos gebėjimus.

Lauko aplinka suteikia vaikams daugiau erdvės judėti nei patalpose, todėl ji tampa svarbia vieta ne tik aktyviam, bet ir visapusiškam jų ugdymuisi. Vienas iš pagrindinių tikslų – sukurti sąlygas kuo įvairesniam vaikų judėjimui bei užtikrinti natūralią, tyrinėjimams palankią gamtinę aplinką. Įrengtose lauko klasėse Mokytojai veda užsiėmimus, kurie skatina vaikus mokytis per patirtį, atradimus ir kūrybinius bandymus. Lauke vaikai turi galimybę ne tik judėti, bet ir žaisti kūrybiškai, naudodami įvairius gamtos elementus – žemę, smėlį, vandenį, augalus, vėją. Kūrybinius žaidimus įkvepia lauko indai ir virtuvės reikmenys smėlio žaidimams. Daržas, gėlynas, komposto krūva tampa puikia erdve pažinti gamtą, ekologiją, ūkininkavimą ir įvairius gyvybės ciklus. Smėlio dėžė su skirtingų dydžių žaislais padeda lavinti motorinius įgūdžius ir skatina aktyvią veiklą. Visa supanti aplinka sukuria galimybes vaikams ne tik žaisti ir judėti, bet ir patirti, kurti, tyrinėti. „Lopšelio-darželio“ ugdymo(si) aplinkoje siekiama užtikrinti vaikų emocinį ir fizinį saugumą, todėl kontekstai kuriami taip, kad juose aktyviai dalyvautų patys vaikai. Vaikų iniciatyvos yra skatinamos, o ugdymosi erdvės planuojamos taip, kad būtų patrauklios, estetiškos, įdomios ir kviečiančios veikti. Vaikams suteikiama galimybė rinktis veiklą, priemones, medžiagas, laiką, vietą bei būdą – dirbti individualiai ar bendradarbiauti, taip pat pristatyti savo veiklos rezultatus įvairiomis formomis.

UGDYMO(SI) SRITIS – „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“		
Pasiekimų sritis – kasdienio gyvenimo įgūdžiai		
Vertybinės nuostatos. Esminiai gebėjimai	Ugdymo turinys pagal vaiko amžių	Ugdymo(si) gairės
Vertybinė nuostata.	Vaiko amžius: 2–3 metai	Susipažįsta su sveiku maistu, skanauja estetiškai

Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	Suaugusiojo padedamas ruošia maistą, naudojami tualetu, prausiasi, apsirengia, apsiauna batus. Padeda tvarkyti daiktus, laikosi susitarimų ir saugiai elgiasi lauko aikštelėse. Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Sužino apie sveiko ir įvairaus maisto naudą, jo kilmę ir svarbą augimui, mokosi rinktis sveikus produktus. Savarankiškai serviuoja stalą, valgo tvarkingai ir susitvarko. Taisyklingai plauna rankas, rengiasi pagal orą, prižiūri savo daiktus. Laikosi saugaus elgesio taisyklių gatvėje, gamtoje ir bendraujant su nepažįstamaisiais. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus, žino, kur kreiptis pagalbos ir kaip rūpintis savimi bei kitais.	patiektus patiekalus, plečia žodyną girdėdamas maisto produktų pavadinimus. Žaidžia maisto gaminimo žaidimus, mokosi higienos ir kūno priežiūros įgūdžių, laikosi tvarkos, rūšiuoja ir tvarko žaislus. Sužino apie sveiko maisto naudą, diskutuoja, tyrinėja vaisius ir daržoves, matuoja vandens kiekį. Mokosi higienos svarbos, tvarko aplinką, rūšiuoja šiukšles. Supranta saugaus bendravimo taisykles, mokosi kreiptis pagalbos, gerbti asmeninę erdvę. Lavina saugaus elgesio įgūdžius grupėje, gamtoje ir prie vandens, atpažįsta pavojingus daiktus.
Pasiekimų sritis – fizinis aktyvumas		
<i>Vertybinė nuostata.</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	Vaiko amžius: 2–3 metai Juda įvairiai: sėdi, šliaužia, ropoja, savarankiškai atsistoja, stovi, eina, bėga. Siekia, suima, perima daiktus, deda vieną ant kito, stebi rankų judesius akimis. Pralenda pro kliūtis, lipa laiptais, ridena, meta, gaudo kamuolį. Sukioja riešą, ploja, atsuka detales, manipuliuoja daiktais. Stovi ant vienos kojos, keičia judėjimo ritmą, apeina kliūtis, bėga keisdamas kryptį. Nušoka, pašoka, spiria kamuolį. Lavina akių-rankų ir rankų-kojų koordinaciją, veria, segasi, ridena kamuolį abiem rankomis.	Išlaiko pusiausvyrą vaikščiodamas siauru paviršiumi, įveikdamas kliūtis, lipdamas į kalniuką. Pereina nuo greito ėjimo prie bėgimo. Tobulina riešo lankstumą, tiksliau atlikdamas judesius. Dėlioja daiktus, užsuka, atsuka, darinėja, naudojami stalo įrankiais.

	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Pasistiebia, stovi ant kulnų, balansuoja ant vienos kojos. Eina siaura linija, lipa laiptais, bėga keisdamas tempą, šokinėja įvairiai. Mina triratuką, balansuoja dviratyje. Derina judesius žaisdamas. Taisyklingai laiko rašiklį, tiksliai juda pirštais. Pagauna kamuolį, kerpa žirkklėmis, sagsto sagas, pila vandenį. Bėga vingiais, šokinėja, lipa kopėtėlėmis. Meta, pagauna, spiria kamuolį. Stengiasi taisyklingai laikyti kūną, atpažįsta poilsio poreikį. Tiksliai manipuliuoja smulkiais daiktais, stato stabilias konstrukcijas.	Juda spontaniškai su įvairaus dydžio, svorio ir formos priemonėmis. Išbando skirtingus ėjimo ir bėgimo būdus. Tobulina koordinaciją, orientaciją erdvėje, vikrumą ir jėgą žaisdamas su įvairiais kamuoliais. Inicijuoja veiklas, fantazuoja, perteikia personažų ir objektų ypatybes judesiais. Eksperimentuodamas atranda savo kūno galimybes. Mokosi saugiai keisti kūno padėtis ribotoje erdvėje. Dalyvaudamas komandiniuose žaidimuose, laikosi taisyklių, mokosi laimėti ir pralaimėti. Lavina rankos judesių tikslumą, akių ir rankų koordinaciją konstruojant, variant, piešiant.
Pasiekimų sritis – savireguliacija ir savikontrolė		
<i>Vertybinių nuostatų.</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	Vaiko amžius: 2–3 metai Gerau jaučiasi saugioje aplinkoje, nusiramina prigludžiamas, kalbinamas, nešiojamas, klausydamas raminančio dainavimo. Sutelkia dėmesį į suaugusįjį, tapatinasi su jo veido išraiška, balso intonacijomis. Reaguoja į suaugusiojo emocijas ir pradeda valdyti savo dėmesį, emocijas ir veiksmus, jei kas nepatinka, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį ir kontroliuotų veiksmus. Valdo savo emocijas ir elgesį pagal suaugusiojo nurodymus.	Mokosi savarankiškai valgyti, naudotis ir pasirinkti tinkamus stalo įrankius.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Nusiramina su suaugusiojo palaikymu ar atsitraukęs iš įtemptos situacijos. Sutelkia dėmesį,	Mokosi elgesio prie stalo, siekia estetikos, dengia kasdienį ir šventinį stalą. Kuria siužetus žaidimuose. Klausosi pasakojimų apie

	kontroliuoja impulsyvius veiksmus, konfliktus sprendžia žodžiais. Laikosi grupės taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui ir primena juos kitiems.	maisto vertę ir tyrinėja jo atsiradimo kelią.
UGDYMO Sritis – „AŠ IR BENDRUOMENĖ“		
Pasiekimų sritis – emocijų suvokimas ir raiška		
<i>Vertybinių nuostatų.</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	Vaiko amžius: 2–3 metai Vaikas įvairiai reiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį; jo nuotaikos greitai keičiasi. Reaguoja į kitų emocijų išraiškas. Pradeda atpažinti savo jausmus, juos įvardyti ir išreikšti savaip.	Vaikas mokosi išreikšti savo poreikius veido mimika, garsais, gestais, pirmaisiais žodžiais, linktelėdamas galvą sutikimo ženklu ar purtydamas ją nesutikimo atveju. Emocijas, kurios kyla, išreiškia per veido mimiką, gestus, balsą, žodžius ar kūno laikyseną. Kai suaugusieji reaguoja į jo patiriamas emocijas su empatija, vaikas į tai jautriai atsiliepia. Jis mokosi atpažinti ir įvardyti savo emocijas. Nuotaikai išreikšti pasitelkia emocijų veidukus, spalvas, nuotraukas ar „emocijų termometrus“. Taip pat atpažįsta kitų žmonių emocijas iš jų veido išraiškos ir balso tono.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Vaikas vis geriau atpažįsta kitų emocijas iš mimikos, balso, elgesio, dažnai reaguoja empatiškai – pastebi nusiminusį ir bando padėti. Emocijas perteikia žaidimuose, piešiniuose, pokalbiuose. Pradeda kalbėti apie savo jausmus. Mokosi tinkamai reikšti emocijas ir suprasti, kaip jo elgesys gali paveikti kitus.	Vaikas įsitraukia į žaidimus ir įvairias veiklas, per kurias išmoka suprasti, kas jam patinka ar nepatinka, kas įdomu, o kas – ne. Per žaidimus mokosi atpažinti, tyrinėti ir įvardyti jausmus bei situacijas. Savo poreikius, pomėgius ir interesus išreiškia įvairiomis formomis – emocijomis, pasirinkimais, piešiniais ar žodžiais. Veikdamas žaidimuose ir kitose veiklose, vaikas patiria, išreiškia ir aptaria emocijas, vis geriau jas

		atpažįsta bei įvardija kartu su jas sukėlusiomis situacijomis ir priežastimis.
Pasiekimų sritis – savivoka, savigarba, aplinkosauginis pilietiškumas.		
<i>Vertybinė nuostata.</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	Vaiko amžius: 2–3 metai Vaikas atpažįsta save veidrodyje ir nuotraukose, parodo ar įvardija kūno dalis. Supranta, ką gali atlikti pats, džiaugiasi augančiais gebėjimais judėti, veikti, kalbėti. Išreiškia norus, turi mėgstamus žaislus, drabužius, veiklas. Rodo prierašumą tėvams, pasitiki globojančiais suaugusiais, domisi kitais vaikais. Trumpai susitelkia į veiklas – dalyvauja šventėse, žaidimuose, klausosi tautosakos.	Vaikas tyrinėja kūno dalis ir išorinį vaizdą per judrias veiklas, patirdamas, ką atlieka kiekviena kūno dalis. Stebi save veidrodyje, mato savo atvaizdą vandens paviršiuje ar žaidžiant šešėlių žaidimus. Suvokia save kaip unikalų asmenį, išreikšdamas tai žaidimais, pasakojimais ar piešiniais. Pajaučia savo augimą per didėjančią savarankiškumą, matuodamasis išaugusius drabužius ar žiūrėdamas senas nuotraukas. Emocinių ryšių dėka jaučia savo šeimą ir grupę kaip bendruomenę, ypač kai užsimezga ryšys su mokytoju ir vaikais. Kasdien girdėdamas gimtąją kalbą, įsitraukia į veiklas, susijusias su tautosaka, tautodailė ir etnomuzika, dalyvauja šventėse.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Vaikas tyrinėja savo kūną ir judesius, atpažįsta kūno dalis, savo amžių, vardą ir lytį. Siekia savarankiškumo, jaučiasi patogiai įprastoje aplinkoje ir domisi kitų vaikų žaidimais. Reaguoja į kalbas ir kultūrinius simbolius, dalijasi savo patirtimi. Pastebi fizines savo savybes, domisi kūno vidinėmis sistemomis ir pradeda jausti asmeninę erdvę. Supranta savo tapatybę, kalba apie šeimą, grupę ir kultūrą. Tyrinėja kūno augimą ir vidines sistemas, dalijasi	Vaikas mokosi suvokti savo asmeninę erdvę ir reaguoti į jos pažeidimus. Supranta, ką gali ir ko negali jo kūnas, apibūdina kūno pokyčius ir įgytus gebėjimus, stiprina pasitikėjimą savimi. Plėtoja atkaklumą ir gebėjimą įveikti iššūkius, taisydamas klaidas. Tyrinėja gyvenimo ciklą, samprotauja apie ateitį ir norus. Išbando įvairius būdus bendrauti, užmegzti ir palaikyti ryšius su kitais žmonėmis. Pažįsta šalies ir pasaulio žmonių kultūrinius skirtumus ir panašumus per medijas. Tyrinėja bendruomenių gyvenimo būdą ir siekiamus

	pastebėjimais apie savo savybes, vaidmenis. Dalyvauja bendruomenės veiklose, žino savo tautybę, kalbą, šalį ir jų simbolius, vertybes.	panašumus. Domisi etnine kultūra, dalyvauja edukacinėse programose. Išreiškia pagarbą šalies simboliams, tyrinėja žemėlapius ir pažįsta iškilią asmenybes. Pilietinį tapatumą ugdo laikydamasis vertybių ir teisių. Dalyvauja veiklose, susijusiose su aplinkos saugojimu ir labdara.
--	---	--

UGDYMOSI SRITIS – „TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKĄ“

Pasiekimų sritis – darnūs santykiai

<i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais. <i>Esminis gebėjimas.</i> Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	Vaiko amžius: 2–3 metai Vaikas rodo prierašumą suaugusiam, skiria pažįstamus ir nepažįstamus žmones, stengiasi patraukti dėmesį šypsena ir judesiais. Mėgdžioja suaugusiojo veiksmus, įvykdo prašymus, inicijuoja bendravimą. Žaidžia šalia kitų vaikų, stebi ir mėgdžioja jų veiksmus. Drąsiai išbando naujus dalykus, stebi nepažįstamus žmones suaugusiojo globoje, ieško draugų ir siekia savarankiškumo. Mėgdžioja suaugusiuosius ir dalijasi žaislais. Supranta, kas priklauso jam, o kas – kitam.	Mokosi veikti ir būti kartu su kitais, dalyvaujant bendruose žaidimuose ir veiklose grupėje. Stengiasi suprasti kitų jausmus, bando atsakyti į jų poreikius ir emocijas. Tyrinėja skirtumą tarp „aš“ ir „ne aš“, kasdienėje veikloje renka savo daiktus, tokius kaip drabužiai ar žaislai, ir aiškinasi „mano“ – „tavo“ santykį (ką turiu aš, ką turi tu).
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Lengvai atsiskiria nuo tėvų, pasitiki mokytojais, bendrauja su nepažįstamais žmonėmis. Turi nuolatinis žaidimų partnerius, inicijuoja bendrą veiklą. Įsitraukia į grupines veiklas, dalinasi žaislais, sprendžia nesutarimus su kitais vaikais. Pastebi skirtumus ir panašumus tarp savęs ir kitų. Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais, dalinasi priemonėmis, sprendžia	Inicijuoja bendrus žaidimus, siūlo idėjas ir derina veiklos taisykles, padeda ir tariasi. Išbando įvairius emocinius ryšius ir draugystės palaikymo būdus, aiškinasi, kas yra geras draugas. Piešdami ir žaisdami tyrinėja panašumus ir skirtumus su kitais. Bendrauja su mokytoju, seka jo elgesio modelį, mokosi priimti skirtingus požiūrius ir kalbas. Žaisdami mokosi išklausyti ir suderinti nuomones, spręsti

	konfliktus. Stengiasi elgtis mandagiai ir pagarbiems, bando išreikšti nuomonę, tarpininkauja nesutarimuose. Priima socialinius ir kultūrinius skirtumus, supranta elgesio pasekmes grupėje.	nesutarimus. Mokytojo padedami ieško kompromisų ir išvengia patyčių. Priima bendrus sprendimus, siūlo idėjas aplinkos pertvarkymui. Tyrinėja laiko tėkmės pokyčius, atpažįsta tautosakos paveldą ir svarbius istorinius įvykius. Diskutuoja apie praeitį, dabartį ir ateitį.
Pasiekimų sritis – mokėjimo mokytis		
<i>Vertybinė nuostata.</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	Vaiko amžius: 2–3 metai Ieško naujų išpūdžių, domisi aplinkos objektais, siekia įgyvendinti ketinimus (pvz., pasiekti daiktą). Džiaugiasi įsitraukęs į veiklą. Trumpam įsitraukia į sudominusią veiklą, pasirenka mėgstamą žaislą ar kūrinį, stengiasi atlikti pasirinktą veiklą ir klausinėja, kaip kas veikia.	Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą ir dydį, naudodami rūšiavimo žaislus bei sensorines priemones. Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, vaikai, kalbinami mokytojo, įgyja patirties, duodami nurodymus dėl objekto judėjimo krypties ir buvimo vietos arba sekdami kitų nurodymus.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Pasako ir parodo, ką nori veikti ar išmokti. Stebi ir įsitraukia į veiklas su kitais, dalinasi išpūdžiais. Imasi iniciatyvos, pasirenka reikalingas priemones ir medžiagas. Komentuoja veiklą, pasako, ką jau atliko ir ką darys toliau. Ieško galimybių sužinoti daugiau, numato žingsnius tikslui pasiekti ir juos įgyvendina. Lanksčiai prisitaiko prie situacijos, aptaria atliktą veiklą ir planuoja tolesnius veiksmus.	Stebėdami suaugusiuosius ir kitus vaikus, kaip jie naudoja įvairius įrankius ir matydami, kaip jie veikia, vaikai patys išbando juos. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose ir ugdosi nuostatą tausoti daiktus. Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus. Per įvairias praktines veiklas susipažįsta.
Pasiekimų sritis – problemų sprendimas		
<i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminiai gebėjimai.</i>	Vaiko amžius: 2–3 metai Susidūręs su nauja situacija, suaugusiojo pagalba sutelkia dėmesį į problemą, pritaiko žinomus sprendimus ir išbando kitų	Pradeda numatyti įprastus įvykius, kurių baigtis aiški (pvz., įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, ir

Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	taikomus būdus. Stebi savo veiksmų pasekmes ir pasirenka tinkamus sprendimus. Susidūręs su kliūtimi, parodo problemą suaugusiajam, bando ją spręsti savarankiškai, o nepavykus, stebi kitų sprendimus ar kreipiasi pagalbos. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir tobulina sprendimą.	patikrina, perpildydami vandenį iš vieno indo į kitą. Pastebėjimus išreiškia rodydami daiktus, kuriems taikomos matavimo sąvokos, tokios kaip „ilgas“, „trumpas“, „aukštas“ ar „žemas“. Žaisdami atlieka dvi paprastas veiksmų sekas.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Pasako apie problemą, bando ją apibūdinti ir išbando įvairius sprendimus. Stebi pasekmes, renka veiksmų būdus ir priemones, dalinasi mintimis apie sprendimą. Nepasisiekus, nepasiduoda ir bando vėl ar keičia požiūrį. Atpažįsta kasdienės ir neįprastos problemas, ieško iššūkių, aktyviai sprendžia sunkumus. Pasitikrina, kaip suprato problemą, bendrauja su kitais ir ieško bendrų sprendimų, išbando alternatyvas. Samprotauja apie sprendimų sėkmę ir galimus kitus veiksmus.	Mokytojo pagalba, ieško daiktų panašumų ir skirtumų, sprendžia kylančias problemas. Ieško atsakymų į klausimus, kuriuos kelia tiek jie patys, tiek mokytojas. Diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, kas būtina gyvūnų gerovei, svarsto jų prisitaikymą prie aplinkos ir žmogaus bei gyvūnų santykius. Mokytojo sukurtose situacijose mokosi samprotauti ir kūrybiškai taikyti skaičiavimo žinias problemoms spręsti. Sprendžia problemines situacijas, įvertina atstumą tarp savęs ir kitų, palygina artimos aplinkos objektų dydžius ir paaiškina sprendimus.
Pasiekimų sritis – aplinkos pažinimas ir saugojimas		
<i>Vertybinių nuostatų.</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	Vaiko amžius: 2–3 metai Atpažįsta savo aplinką, žino kai kuriuos daiktus ir jų paskirtį. Pavadinama gyvūnus, augalus, gamtos reiškinius. Reaguoja į nesenus įvykius, žino paros dalių seką ir veiklų trukmę. Dalyvauja prižiūrint augalus, atpažįsta retesnius gamtos reiškinius ir mėgsta būti patinkančioje aplinkoje. Be to, domisi aplinkos pokyčiais ir	Tyrinėdami ir žaisdami, vaikai pažįsta daiktus aplinkoje, pastebi jų požymius (forma, dydis, spalva, tekstūra) ir skirtingas medžiagas (minkštas, kietas, skaidrus, neskaidrus, lengvas, sunkus). Dienotvarkėje jie klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius ir pasirenka reikalingus ingredientus maistui ruošti.

	atpažįsta sezono bei oro sąlygų įtaką gamtai.	
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai	Vaikai pažįsta daiktus per visus jutimus – spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį ir tekstūrą. Natūraliai vertina daiktų kiekį iki 5, neskaitydami. Padedami mokytojo, suvokia, kad „vienetas“ susijęs su vienu daiktu ir kad skaičiuojant naudojama nuosekli žodžių seka, o paskutinis skaičius rodo suskaičiuotą objektų kiekį. Jie ištraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įdėti ar įpilti.
	Supranta, kurie kultūriniai vaizdai, garsai, kvapai ir pasakojimai yra iš kitų kultūrų. Pažįsta savo gyvenamąją vietovę, jos objektus ir vietas. Žino savo miesto pavadinimą, domisi tradicijomis ir atpažįsta metų laikus. Pavadina stebėtus gyvūnus, augalus, gamtos reiškinius, samprotauja apie metų laikų ypatybes. Rūpinasi aplinka, saugo gamtos ir kultūros objektus, stengiasi išreikšti gamtos grožį savo kūryboje.	
Pasiekimų sritis – matematinis mąstymas		
<i>Vertybinių nuostatų.</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	Vaiko amžius: 2–3 metai Supranta, kad žodžiai „vienas“, „du“, „trys“ atitinka daiktų kiekį. Atsako į klausimą „Kiek...?“ su „vienas“, „du“, „daug“. Surikiuoja daiktus pagal ilgį ar dydį, randa tokius pat objektus pagal formą, dydį, spalvą. Atpažįsta ir susieja skaičius su daiktais (pirštai, taškai, brūkšneliai). Supranta, ką reiškia „pirmas“, „antras“, palygina daiktus pagal ilgį, svorį, tūrį.	Vaikai laisvai rūšiuoja daiktus pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda naudoti du požymius. Veikdami su daiktais, ugdomi dėmesį, mąstymą, kantrybę ir savikontrolę. Lygina realius daiktus su jų atvaizdais iš įvairių perspektyvų, pradeda suprasti vaizdavimą plokštumoje. Pastebi daiktų seką kelionėje, pavyzdžiui, kelio ženklus ar šviesoforus. Darže ar šiltnamyje prižiūri augalus, stebi jų augimą. Ištraukia į skaičiavimo veiklas, naudodami daiktus, piešinius ar pirštus. Naudodami objektus ir piešinius, pradeda suprasti sudėjimo ir atėmimo reikšmę.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Įvardija skaičius nuo 1 iki 5, atpažįsta skaitmenis ir susieja su daiktų kiekiu. Palygina kiekius ir taiko skaičiavimo strategijas. Palygina daiktus pagal dydį,	Vaikai pažįsta daiktų pasaulį per visus jutimus, padedančius suvokti spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį ir tekstūrą. Natūraliai pradeda vertinti daiktų kiekį iki 5, neskaičiuodami. Padedami mokytojo, atranda, kad

	formą, tūrį ir pradeda naudoti aukštesniojo laipsnio būdvardžius. Atpažįsta geometrines figūras, klasifikuoja objektus pagal savybes. Naudoja kryptis (pirmyn, atgal) ir piešia paprastą planą. Palygina ir rūšiuoja daiktus pagal kelis požymius, atpažįsta pasikartojančias sekas ir sukuria naujas pagal modelį.	„vienetas“ atitinka vieną daiktą, o skaičiuojant naudojama nuosekli žodžių seka, o paskutinis skaičius rodo suskaičiuotą objektų kiekį. Vaikai ištraukia į žaislingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti ar įdėti.
Pasiekimų sritis – skaitmeninis suasmėninimas		
<i>Vertybė nuostata.</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	Vaiko amžius: 2–3 metai Stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, klauso garsų. Susidomi grupėje esančiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, spaudo, liečia ir purto. Žaidžia su išmaniaisiais žaislais mokykloje, naudoja pagrindines jų funkcijas. Parodo kasdienių darbų eiliškumą žodžiais, garsais ir veiksmais, atlieka komandas. Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų saugaus naudojimo taisyklių.	Tyrinėja aplinką ir žaidžia su įvairiais amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.), domisi jų funkcijomis. Mokosi įrašyti savo balsą ir atpažinti paveikslėlius naudodamasis įgarsinimo lentele.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Atliepia informaciją vaizdais, garso įrašais, animacijomis. Naudoja fotoaparatus, piešimo ir įrašymo programėles. Bando bendrauti skaitmeninėmis technologijomis su mokytojo pagalba. Mokytojo pagalba naudojasi išmaniaisiais įrenginiais, kuria skaitmeninį turinį ir sudaro veiksmų sekas. Laikosi skaitmeninių įrenginių naudojimo taisyklių.	Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, naudodamiesi įvairiomis priemonėmis: knygomis, informaciniais tekstais, vaizdo įrašais. Aiškinasi gamtos objektų ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip jie kuriami, kiek pastangų ir išmanymo reikia, ir pradeda suvokti mokslo bei technologijų pažangą. Mokosi naudotis prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės) aplinkos tyrinėjimui. Žaisdami ir tyrinėdami aplinką, naudojami išmaniaisiais daiktais, aiškinasi jų veikimo būdą. Naudodami fizines ir skaitmenines priemones,

		mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją. Sužino skaitmeninių priemonių saugaus naudojimo taisykles ir taiko jas. Žaisdami ir konstruodami, bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai, ir nurodo, kuo skiriasi žmogaus ir roboto atliekami veiksmai.
UGDYMOSI SRITIS – „AŠ KALBŲ PASAULYJE“		
Pasiekimų sritis – kalbinė raiška		
<i>Vertybinių nuostatų.</i> Nusiteikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	Vaiko amžius: 2–3 metai Vaikas kartoja naujus garsus, žodžius, ženklus, dalyvauja pokalbiuose su garsais, žodžiais ir veiksmais. Vartoja trumpus žodžius, kalba apie tai, ką mato ir girdi. Domisi rašymo priemonėmis, brauko ant popieriaus. Kalba 2–3 žodžių sakiniais, klausinėja apie aplinką, atsako į paprastus klausimus, vartoja mandagumo frazes. Domisi vaikams skirtais filmais ir laidomis, kartoja dainų ar eiliuotų tekstų fragmentus. Mėgdžioja rašančius suaugusiuosius, piešia ir palieka ženklus.	Vaikai dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose mėgdžiodami, kartodami skiemenis ar žodžius, naudodami veiksmus, mimiką ir pantomimą. Jų jausmų, norų ir minčių raišką skatina dėmesys kalbai, kantrus išklausymas, lėtas kalbėjimo tempas ir reagavimas į žodinę bei nežodinę išraišką. Suaugusiojo padedami, jie kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, kalba apie save, norus ir išgyvenimus, pasakoja, ką mato ir girdi, vartoja mandagumo frazes bei taiko pagrindines gramatikos taisykles. Poreikį bendrauti stiprina kasdienės veiklos aptarimas, o smalsumą žadina įvairi kalbinė raiška.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Vaikas kalba 3–5 žodžių sakiniais, klausinėja, prašo, tariasi, laikydamasis bendravimo normų. Taisyklingai taria garsus, vartojami gramatinės formos ir žodžiai. Deklamuoja eilėraščius, pasakoja trumpas istorijas, dalyvauja vaidinimuose.	Vaikai kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, plečia žodyną, susijusį su kasdienybe, aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis ir būsenomis. Dalyvaudami mokytojo veiklose, pažįsta pasaulį, kelia klausimus, vartoja naujas sąvokas, mokosi argumentuoti, dalintis patirtimi, raišką papildydami gestais,

	Domisi rašymu, bando kopijuoti raides ir simbolius. Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, atsako į klausimus, paaiškina, bando susikalbėti su kitakalbiais.	mimika, piešiniais ar aplinkos objektais. Įsitraukia į veiklas, kuriose piešia, rašo, supranta rašymo paskirtį, tyrinėja skirtingų kalbų raides. Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą, mokosi atpažinti kalbas ir suprasti kita kalba kalbančiųjų ketinimus.
Pasiekimų sritis – kalbų supratimas		
<i>Vertybinė nuostata.</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	Vaiko amžius: 2–3 metai Vaikas reaguoja į žodinį ir nežodinį bendravimą – palaiko akių kontaktą, stebi, šypsosi, reaguoja į intonacijas ir emocijas. Atpažįsta pasikartojančius garsus, judesius, ritmus, paveikslėlius. Domisi knygelėmis – jas varto, žiūrinėja, reaguoja į pažįstamus vaizdus. Klausosi ir atsako mimika, gestais ar žodžiais. Supranta paprastus sakinius, žinomus žodžius ir veiksmus. Įsitraukia į žaidimus, reaguoja į muziką, kartoja dainelių skiemenis, žodžius, judesiais atliepia tekstus. Bando piešti ar palikti ženklus, stebi rašančius suaugusiuosius.	Vaikai ugdosi foneminę klausą, fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, supranta trumpus, su dienvakarėmis susijusius tekstus ir, pasitelkdami ženklus ar gestus, išreiškia mintis bei parodo mąstymą dalyvaudami mokytojo skatinamose veiklose.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Vaikas klausosi ir reaguoja į dažniausiai vartojamus žodžius, klausimus, supranta 3–4 žodžių sakinius, greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į ritmą, intonavimą, mimiką, simbolinius ženklus, naudoja gestus. Varto knygeles, klausia apie tekstą, sieja paveikslėlius su daiktais. Išklausosi ir supranta trumpus tekstus, vaidindamas ar	Vaikai aktyviai įsitraukia į bendravimą, plėtoja kalbos supratimą, atranda žodžių prasmes, lavina atmintį ir kalbinę vaizduotę, padedančią reikšti mintis žodžiais. Žaisdami ir sprenddami problemas, jie mokosi klausytis kitų, suprasti jų ketinimus, reaguoti į kalbą ir atpažinti bendraamžių norus, net jei šie kalba kita kalba. Kalbos supratimą gilina klausydamiesi įvairių tekstų, laiškų ar raštelėlių, juos sietami su vaizdine

	žaisdamas perteikia jų prasmę. Domisi rašytine kalba, atpažįsta raides ir skaitmenis, „skaitydamas“ iš paveikslėlių supranta knygos turinį. Supranta sudėtinius sakinius, atskiria raiškos būdus ir priemones. Suvokia kalbos garsus, raidžių ir žodžių prasmę, geba nuspėti knygos turinį pagal pavadinimą ir iliustracijas. Klauso įvairių tekstų, suvokia žanrų skirtumus.	informacija ir situacijos kontekstu. Emocijas ir poreikius kūrybiškai reiškia gestais, bendradarbiauja, domisi ženklais ir simboliais, o vėliau – ir rašytiniu tekstu, skaitomu suaugusiojo.
UGDYMO SI RITIS – „KURIU IR IŠREIŠKIU“		
Pasiekimų sritis – kūrybiškumas		
<i>Vertybinių nuostatų.</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	Vaiko amžius: 2–3 metai Vaikas žaismingai ir kūrybiškai tyrinėja daiktus, garsus, judesius, kvapus ir skonius. Kuria naujus derinius – komponuoja garsus, veiksmus, objektus. Renkasi mėgstamą kūrybinę veiklą, į ją įsitraukia ilgesniam laikui. Grįžta prie jam įdomios raiškos, perkūrė patikusius vaizdus, garsus, veiksmus. Žaidžia įsivaizduodamas veikėjus, domisi kitų kūryba ir nori veikti kartu.	Juda natūraliai ir džiaugsmingai, jų judesiai yra spontaniški ir neturi struktūros. Per judesio kalbą jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažindami pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Vaikas kuria pasitelkdamas vaizduotę. Tyrinėja, kaip įvairios medžiagos ir daiktai gali būti naudojami kūrybiškai. Papildo įprastą veiklą netikėtais garsais, judesiais, pasakojimais ar vaizdais. Žaisdamas kuria siužetus, keičia žaidimo taisykles, vaidina. Pasirenka mėgstamas	Vaikams patinka kurti savo žaidimus ir žaisti su grupės draugais bei mokytojais. Savarankiškai žaisdami ir kuriantys naujus žaidimus, jie sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes. Šokdami, vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuodami idėjas tolesniam kūrybos etapui.

	kūrybos formas, paaiškina, kas jam patinka. Domisi kitų vaikų kūryba, nori dalyvauti kartu. Fantazuoja, generuoja idėjas, siūlo jų variantus. Naudoja medžiagas neįprastais būdais, pritaiko kūrybą kasdienėje veikloje. Apibūdina savo kūrinį – ką sukūrė, kaip, iš ko ir kodėl.	Jie patiria džiaugsmą kurdami įvairias dvimatės ir trimatės figūras, objektus ir kompozicijas iš įprastų bei netikėtų priemonių ir medžiagų. Drauge su suaugusiaisiais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose, tokiuose kaip tradicinės šventės ir pasakų vaidinimai su lėlėmis.
Pasiekimų sritis – estetiškas suvokimas		
<i>Vertybinių nuostatų.</i> Domisi, gėrėsi, grožėsi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeniniais estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba	Vaiko amžius: 2–3 metai Vaikas atviras naujiems potyriams, džiaugiasi naujomis raiškos formomis. Reaguoja į gamtos ir žmogaus sukurtus objektus, mėgdžioja tai, kas patinka. Atpažįsta girdėtus kūrinius, judesį, dailės kūrinius, gamtos reiškinius. Emociškai reaguoja į garsus, piešinius, judesius, kontrastus (gražu/bjauru, šviesu/tamsu). Turi nuomonę apie savo ir kitų kūrybą, džiaugiasi ir dalijasi ja su kitais.	Klausosi mokytojo parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, siekdami sukurti turtingą muzikinę aplinką ir formuoti pagrindą platesniems muzikiniams pasirinkimams bei estetikos pojūčiui. Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus bei reiškinius, kurie patraukia jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis, taip pat stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais, kaip susižavėjimas ir grožėjimasis. Jautrumas vizualiam pasauliui plėtojasi įstaigoje, estetiškai ir saikingai naudodami spalvas, apšvietimą ir medžiagiškumą, suteikiant galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti bei matyti iš įvairių perspektyvų.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Vaikas džiaugiasi menine veikla, mėgsta dainuoti, šokti, vaidinti, piešti, stebi gamtos grožį. Reaguoja į įvairius meno kūrinius, atkreipia dėmesį į spalvas, judesius, garsus. Pasako savo išpūdžius apie muziką, šokį, dailę, pastebi detales.	Klausosi mokytojo parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, siekiant sukurti turtingą muzikinę aplinką ir formuoti estetikos pojūtį bei pagrindą platesniems muzikiniams pasirinkimams. Jautrumas vizualiajai aplinkai vystosi įstaigoje, estetiškai ir saikingai naudodami spalvas, apšvietimą, medžiagiškumą,

	Įsitraukia į muzikavimą, šokį, vaidybą, džiaugiasi kūryba, išreiškia savo nuomonę (patinka/nepatinka).	suteikiant galimybę ne tik stebėti, bet ir liesti aplinkos daiktus bei objektus, matyti juos iš skirtingų perspektyvų. Grafinė ir spalvinė raiška tampa įvairesnė, o meninių sąvokų žodynas plečiasi, kai mokytojo paskatinti vaikai stebi, analizuoja, aptaria ir grožisi savo, kitų vaikų bei profesionalių menininkų kūriniais. Vaikai pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius, stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose, tokiuose kaip šokis, lėlių teatras, drama, opera ir kt.
Pasiekimų sritis – tvari meninė raiška		
<i>Vertybinė nuostata.</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti	Vaiko amžius: 2–3 metai Vaikas mėgsta naudoti įvairias raiškos priemones (rašiklius, dažus), tyrinėja paliktus pėdsakus. Žaisdamas su grafine ir erdvine medžiaga, kuria įvairius vaizdus, statinius, lipdinius. Grafinius kūrinius palydi garsais ir veiksmais, renkasi jam patrauklias priemones.	Mokosi tiksliau suvokti, imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius, įgydami muzikos kalbos pradmenis. Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką ir plėtoja įgimtą domėjimąsi ja. Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką: suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, gali judėti greitai arba lėtai ir jaučia ritmą.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Vaikas drąsiai išbando naujas raiškos priemones, tyrinėja linijas, formas, pradeda kurti objektų vaizdus. Komentuoja savo ir kitų kūrinius, mėgsta tam tikras priemones ir spalvas. Tyrinėja skirtingas technikas (piešia, lipdo, tapo, konstruoja), pradeda planuoti kūrybą, jungia formas į objektus. Išbando skaitmenines	Mokytojo skatinami, vaikai plėtoja savos kūrybos spontanišką (vadinamą „arioso“) dainavimą. Judesiu išreiškia muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną ir spontaniškai dainuoja dainas, kuriose išryškėja metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija. Muzikuodami su kūno perkusija ir instrumentais, lavina motoriką ir raumenų kontrolę, mokydamiesi

	programas kūrybai, komentuoja kitų darbus ir grožisi savo kūryba.	sugriebti, kratyt, mušti, trinti ir kt. Tikslingai kuria grafinius ir spalvinius vaizdus piešimo metu. Piešdami ir naudodami įvairias priemones bei piešimo įrankius, plėtoja savo grafinę ir spalvinę raišką. Spalvinė, grafinė ir erdvinė vizualinė raiška yra integrali dalis ikimokyklinio ugdymo.
Pasiekimų sritis – gebėjimas žaisti		
<i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių	Vaiko amžius: 2–3 metai Vaikas mėgdžioja suaugusįjį, džiaugiasi žaidimais, inicijuoja žaismingas socialines sąveikas. Tyrinėja aplinką, eksperimentuoja su žaislais, derina veiksmus su kitais žaidėjais. Žaidžia vaidmenų žaidimus, jungia kelis veiksmus į paprastą siužetą.	Išmoksta pasirinkti arba patys susikurti erdves žaidimams. Vaikas, neturintis žaidimo patirties, pradeda žaisti, kai mokytojas inicijuoja paprastą žaidimą, vėliau įtraukiama daugiau žaidėjų, o žaidimo iniciatyva pamažu perduodama vaikams. Erdvinė raiška lavėja spontaniškai žaidžiant su erdvinės ir vizualinės raiškos priemonėmis ir medžiagomis.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Vaikas derina veiksmus su kitais, vartoja kalbą vaidmeniui atlikti, kuria žaidimo erdvę. Žaidžia nesudėtingus vaidmenų žaidimus, siekia atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas. Plėtoja vaidmenų žaidimus su 3–5 vaikais, kuria sudėtingus siužetus, laikosi žaidimo taisyklių.	Ilgiję įgūdžių žaisti režisūrinius žaidimus tiek individualiai, tiek dviese, vaikai pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Prisiimdami apibendrintus vaidmenis, jie kuria jiems pažįstamas kasdienes socialines situacijas, siekdami tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas. Žaidimai tampa tęstiniais – prieš pradėdami žaisti, vaikai aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus.

Pasiekimų sritis – tyrinėjimas		
<i>Vertybinė nuostata.</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė	Vaiko amžius: 2–3 metai Vaikas prašo ar rodo, ką nori tyrinėti, žaisti, klausyti. Išbando naujus tyrinėjimo būdus, naudoja visus pojūčius (stebi, liečia, uosto, ragauja, klauso). Tyrinėja daiktus, savo kūną, medžiagas, eksperimentuoja su gamtos elementais, garsais ir judesiu. Fantazuoja, atranda naujus veikimo būdus ir dalijasi atradimais.	Spontaniškai tyrinėdami mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones, vaikai liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsakus, spalvas, linijas, dėmes, pajunta tekstūrą ir skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius.
	Vaiko amžius: 3–5 (6) metai Vaikas kelia klausimus, spėlioja, numato tiriamosios veiklos eigą. Tyrinėja objektus, reiškinius, remiasi patirtimi ir vaizduote. Pasirenka priemones, eksperimentuoja ir pasakoja apie atradimus, įvardija naudojamus medžiagas. Domisi gamtos ir žmogaus sukurtų objektų požymiais, eksperimentuodamas išsiaiškina jų savybes, paskirtį.	Mėgaudamiesi įvairiais judesiais, vaikai, padedami mokytojų, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, taip pat susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. Kartu su bendraamžiais ir suaugusiais jie tyrinėja temas, kilusias iš savo patirties, vaizduotės ir įkvėptas skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių.

4.1. Pedagoginės strategijos, ugdymo organizavimo formos, ugdymo(si) kontekstai

Ugdymo procese „Lopšelis-darželis“ remiasi humanizmo ir žaidybine teorijomis, kurios pabrėžia vaikų individualumą, laisvę pasirinkti veiklas ir augimą pagal savo tempą bei interesus. Šios teorijos formuoja pedagogines strategijas, kurios leidžia vaikams išreikšti save, ugdyti kūrybiškumą, mokytis bendradarbiauti ir gerbti kitus. Humanizmo pagrindu siekiama užtikrinti pagarbą kiekvienam vaikui, skatinant savivertę, empatiją, individualų požiūrį ir savarankišką atradimą. Žaidybinė teorija pabrėžia mokymąsi per žaidimą, kuriame vaikai laisvai pasirenka veiklas, lavina įvairius gebėjimus ir mokosi motyvuojančioje, kūrybiškoje aplinkoje.

Organizuojant ugdymo procesą taikomos šios ugdymo organizavimo formos:

Ryto ratas. Padeda vaikams pradėti dieną emociškai stabiliai, ugdo kalbėjimo įgūdžius. Vaikai skatinami pasakyti, kaip jaučiasi, kokie orai, ką norėtų šiandien veikti, Mokytoja stebėdama ir klausydama vaikus įvertina vaikų poreikius, norus. Visi kartu nusprendžia dienos veiklas.

Grupinė veikla. Dalyvauja vaikų grupė, kurioje atlieka bendrą užduotį ar veiklą. Tokia veikla skatina socialinių įgūdžių ugdymą, moko bendradarbiauti, išklausti kitus bei laikytis bendrų taisyklių.

Individuali veikla. Veikla, pritaikyta kiekvienam vaikui individualiai, pagal jo amžių, gebėjimus, ugdymosi poreikius ir interesus. Labai svarbi dirbant su vaikais, turinčiais skirtingą pasirengimo lygį ar specialiuosius ugdymo poreikius.

Žaidybinė veikla. Esminė ugdymo forma ikimokykliniame amžiuje. Vaikai žaisdami lavina pažintinius, socialinius ir emocinius gebėjimus. Žaidimas skatina norą tyrinėti, spręsti iškilusias problemas. Vaidmenų žaidimai (pvz. „namai“, „parduotuvė“, „gydytojas“), stalo žaidimai su taisyklėmis, judrieji žaidimai lauke ar salėje.

Projektinė veikla. Tai ilgesnės trukmės tematika grįsta veikla, kurios metu vaikai tyrinėja reiškinius, dalyvauja įvairiose susijusiose veiklose. Projektai padeda gilinti žinias, bendradarbiavimą, skatinti smalsumą ir integruoti įvairias ugdymo sritis. Partnerių ir tėvų (globėjų) įtraukimas į ugdymo procesą (pvz. policininkai, gaisrininkai, medikai).

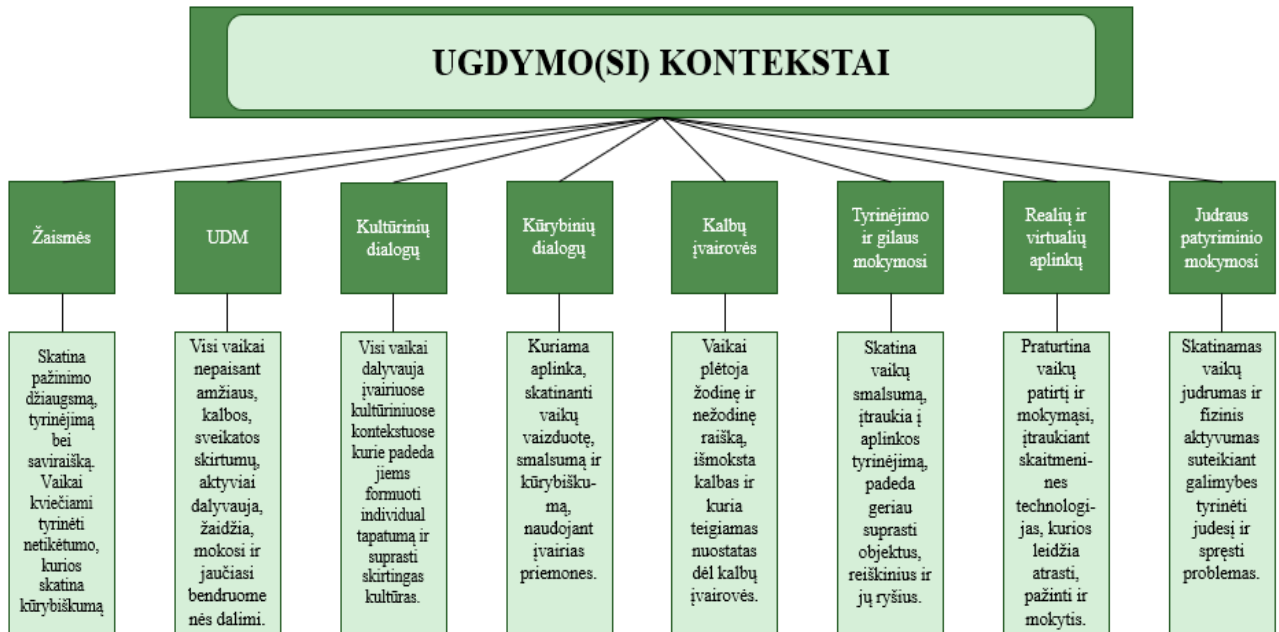
Kūrybinė veikla. Veikla, kurioje vaikai reiškia save per meną – daile, muziką, šokį, teatrą. Tai padeda plėtoti vaizduotę, estetinius pojūčius, pasitikėjimą savimi. Vaikai kuria darbelius iš įvairių aplink esančių medžiagų (pvz. gamtinių, antrinių priemonių), vaidina pasaką pagal savo sugalvotą scenarijų.

Pažintinė (tyrinėjimo) veikla. Veikla, kurioje vaikai mokosi stebėti, analizuoti, tyrinėti aplinką, gamtos objektus ir reiškinius. Lavinamas kritinis mąstymas ir smalsumas. Vaikai stebi sėklos dygimą, daro paprastus bandymus su vandeniu, tyrinėja vabaliukus kieme, stebi orų pokyčius.

Sensorinė veikla. Skirta pojūčių lavinimui – regos, klausos, lytėjimo, uoslės, skonio. Tokios veiklos ypač svarbios mažesniems vaikams bei vaikams su specialiaisiais ugdymosi poreikiais. Vaikai čiupinėja skirtingų faktūrų medžiagas, žaidžia su smėliu, vandeniu, klausosi įvairių garsų.

Veikla lauke. Judri ir pažintinė veikla gryname ore, skatina fizinį aktyvumą, ryšį su gamta, padeda vaikams geriau išlaikyti dėmesį. Judrieji žaidimai lauke, augalų sodinimas ir jų priežiūra bei jų stebėjimas ir analizavimas.

Inkliuzinė veikla. Ugdymas, kuris pritaikytas visiems vaikams, įskaitant ir turinčius įvairių poreikių. Tokia veikla kuria bendrystę, toleranciją, padeda visiems vaikams jaustis bendruomenės dalimi (pvz. grupėje vaikas su klausos negalia dalyvauja žaidime su kitais vaikais, kuriame naudojami gestai, mimika, vizualinės kortelės).

5 pav. Ugdymo(si) kontekstai

Ugdymo(si) kontekstai (5 pav.) kuriami atsižvelgiant į vaikų patirtis, interesus ir galimus sunkumus, todėl numatomos priemonės kliūtims įveikti ir sutariama dėl bendros Mokytojų veiklos krypties. Veiklose integruojamos kultūrinės, socialinės ir gamtinės aplinkos galimybės, o aplinka yra nuolat keičiama, pritaikant ją prie augančių vaikų gebėjimų ir ugdymosi poreikių. „Lopšelio-darželio“ aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai. Kontekste vaikams suteikiama pasirinkimo laisvė – veiklų, priemonių, vietos, laiko, veikimo būdo ir rezultatų pateikimo. Akcentuojama vaiko iniciatyva, spontaniškos situacijos bei bendras kūrybinis procesas. Svarbi ir dialoginė sąveika su Mokytojais ir tėvais (globėjais), kuri palaiko vaikų aktyvumą. Taikomos įvairios priemonės refleksijai, pastoliavimui ir įsitraukimui skatinti.

V SKYRIUS

VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

Vaikų ugdymosi pažanga ir ugdymosi tęstinumas yra esminiai aspektai, užtikrinantys, kad ugdymo procesas būtų nuoseklus, sėkmingas ir atitinkantis vaiko vystymosi etapą. Pasiekimų vertinimas padeda Mokytojams ir švietimo pagalbos specialistams pastebėti kiekvieno vaiko ugdymosi ypatumus, atsižvelgti į jo individualius poreikius, spartų progresą ar užtrukimą tam tikrame pasiekimų žingsnyje. Tai leidžia kiekvienam vaikui sudaryti sąlygas siekti asmeninės pažangos

bendrame ugdymo procese. Informacija apie vaikų ugdymosi pasiekimus ir pažangą renkama Mokytojo:

- pradedant dirbti su nauja vaikų grupe;
- siekiant pažinti vaikus;
- išsiaiškinti jų pasiekimus ir ugdymosi poreikius;
- mokslo metų pradžioje, siekiant išsiaiškinti, kaip pasikeitė vaikų pasiekimai per vasarą.

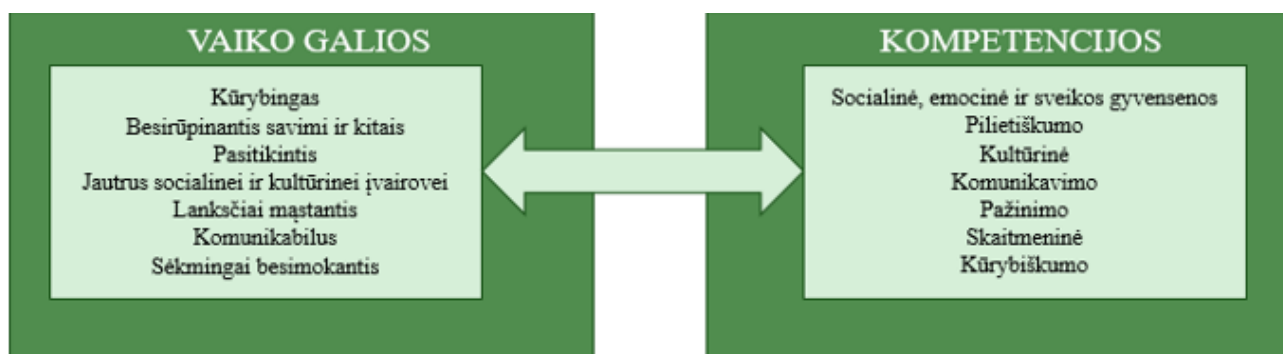
Planuodami, kada ir koku tikslu rinks informaciją, Mokytojai tariausi su vaikų tėvais (globėjais), įstaigos specialistais ir vadovais. Išryškėjus naujiems vaikų ugdymosi poreikiams ar problemoms, kai norima išsiaiškinti, ar vaikas įgijo sudėtingesnių gebėjimų, ar nevėluoja kai kurių gebėjimų raida. Siekiant nustatyti, ar pavyko pasiekti numatytų vaikų ugdymosi rezultatų, t. y. ko buvo siekta ir kiek pasiekta. Išsamesnę informaciją apie vaiko pasiekimus ir pažangą tėvams pateikiama elektroniniame dienyne du kartus per metus – mokslo metų pradžioje ir mokslo metų pabaigoje. Mokslo metų pradžioje su tėvais išsiaiškinami jų lūkesčiai dėl vaiko ugdymosi pasiekimų. Tėvai (globėjai) supažindinami su *Pasiekimų aprašu*, kad jie geriau suprastų, ko gali pasiekti įstaigoje ugdomas jų vaikas. Susitariama, ko bus siekiama artimiausiu laikotarpiu. Tėvams (globėjams) pateikiama informacija apie vaiko stipriąsias puses, ugdymosi poreikius ir tolesnio ugdymo gaires. Vaikų pasiekimai individualiai aptariami su tėvais (globėjais). Kai kuriais atvejais, jei yra poreikis įvertinti asmeninius vaiko gebėjimus, į aptarimą įtraukiami Vaiko gerovės komisijos atstovai, kiti specialistai, administracijos atstovai.

Vaikų ugdymosi pasiekimų įrodymai renkami stebint ir užrašant, fotografuojant, kaupiant vaikų darbelius, išsaugant jų skaitmeninę kūrybą, kalbantis su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais. Renkant vaiko pasiekimų įrodymus svarbu ne tik fiksuoti tai, ką Mokytojai pastebi, bet ir kalbėtis su vaikais apie tai, ką jie veikia, jaučia, mąsto, kaip jiems sekasi, kas jiems įdomu, ką jie jau žino, geba, ką dar norėtų sužinoti, veikti ir kt. Vertingą informaciją apie vaiką teikia tėvai (globėjai) kasdien kalbantis, kai jie atveda vaiką į ugdymo įstaigą ir jį pasiima, tačiau kur kas efektyvesni yra tikslingai suplanuoti individualūs Mokytojo pokalbiai su visais šeimos nariais. Vaikų ugdymosi pasiekimus (nuostatas, gebėjimus, žinias ir supratimą) rodo jų bendravimas ir veikla įvairiose ugdymosi situacijose.

Svarbiausi vaiko pasiekimus atskleidžiantys įrodymai saugomi vaiko pasiekimų aplanke. Atliekama pasiekimų ir pažangos analizė. Svarbu analizuoti vaikų ugdymąsi ir jų pasiekimus, neapsiribojant vien tik įrodymų kaupimu. Vaikų pasiekimų analizė padeda išsiaiškinti, ko pasiekė vaikas, ar jo ugdymasis darnus, subalansuotas (t. y. ar pakankami vaiko pasiekimai visose ugdymosi srityse), kokia jo pažanga, ar Mokytojo veikla tikslingai orientuota į vaiko pasiekimų plėtotę, ar veiksminga Mokytojo ir švietimo pagalbos specialistų komandinė veikla. Vaiko pasiekimai fiksuojami pasiekimų lentoje, numčius, ką vaikas turėtų pasiekti artimiausiu laikotarpiu. Įrodymai

renkami nuolat vykstant realiam ugdymo(si) procesui (pvz., per „Ryto ratą“, užfiksuojami įdomesni vaiko samprotavimai, pasivaikščiojimo metu užfiksuojami vaikui kilę klausimai, surenkami tos dienos vaiko kūrybos darbeliai). Visi surinkti vaiko pasiekimų įrodymai analizuojami vienu metu po numatyto ugdomosios veiklos laikotarpio. Jie leidžia Mokytojui susidaryti visuminį vaizdą apie vaiko pasiekimus. Mokytojas analizuoja vaiko pasiekimus ir parengia metinę vaiko pasiekimų apžvalgą.

Modeliuojant ugdymo(si) turinį labai svarbu ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų dermė (6 pav.) bei sklandus tęstinumas ir perėjimas iš vienos programos į kitą. Surinkta informacija padeda kryptingai planuoti veiklą, palaikyti glaudų bendradarbiavimą su tėvais (globėjais) ir užtikrinti sklandų vaiko perėjimą.

6 pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų dermė

Ikimokyklinio ugdymo programa gali būti papildyta, tobulinama atsižvelgiant į vaikų poreikius, jų raidos ypatumus, ugdymosi pažangą, bendruomenės lūkesčius, taip pat šiuolaikinius švietimo iššūkius ir naujausias ugdymo tendencijas.